

המשפיע

תלמידיו של המשפיע הרה"ח ר' שלמה חיים ע"ה קסלמן מספרים

תשורה

משמחת הנישואין של

הרה"ת שלום דובער ומנוחה רחל שי'

שמולביץ

ימות המשיח, כ"ד טבת ה'תש"ע

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו והגיענו ליום הזה, יום נישואי צאצאינו במזל טוב, ביום ראשון עשרים וארבעה ימים לחודש טבת, ה'תש"ע.

תודתנו וברכותינו לכל ידידינו ומכרינו אשר הואילו לבוא מקרוב ומרחוק ליטול חלק בשמחתנו ולברכנו בברכת מזל טוב. האל הטוב הוא יתברך יברך אתכם ואת כל בני ביתכם שיחיו בתוך כלל אחב"י בברכות מאלופות מנפש ועד בשר, ואי"ה נשיב לכם כגמולכם הטוב ובשמחתכם ישמח לבנו גם אנו.

* * *

לזיכרון טוב מיום כלולת ילדינו הננו בזה לכבדכם בתשורה זו שלפניכם – על פי המנהג הנפוץ בקרב אנ"ש בזמן האחרון, אשר יסודו בהררי קודש – תשורת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בחתונת בתו עם כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

תשורה זו – בשם 'המשפיע' – מהווה מקבץ ראשוני מסוגו של שלל זכרונות, סיפורים ואפיזודות סביב המשפיע החסידי הנודע, מטובי מקושרי רבותינו נשיאנו, הרה"ח ר' שלמה חיים ע"ה קסלמן, אבי זקנו של החתן.

ר' שלמה חיים ע"ה שימש כמשפיע בשליחות רבותינו נשיאנו במשך עשרות שנים בישיבות תומכי תמימים ברוסיה, צרפת ובארה"ק, וברבות השנים העמיד תלמידים ומושפעים לרוב. דרכו החסידית המיוחדת וסגנונו הלבבי היו לשם דבר, ומושפיעי הרבים – יבחל"ח – שקיבלו עמוק אל תוך נפשם את חותמו של ר' שלמה חיים, עדיין זוכרים, חיים וחשים את מסריו הפנימיים אשר מאז ומתמיד היו מלאים בתביעה אישית עמוקה להוספה בעבודת ה' והיצמדות אמיתית לדרכי רבותינו נשיאנו.

בתשורה שלפניכם לוקטו זכרונותיהם של כמה מתלמידיו ומושפיעי אשר הואילו לפרוס בפנינו את חוויותיהם האישיות עם המשפיע כמו גם פתגמים, סיפורים וכי"ב ששמעו ממנו.

מקבץ זה הינו תדפיס מתוך ספר אודותיו שיראה אור בקרוב בעז"ה.

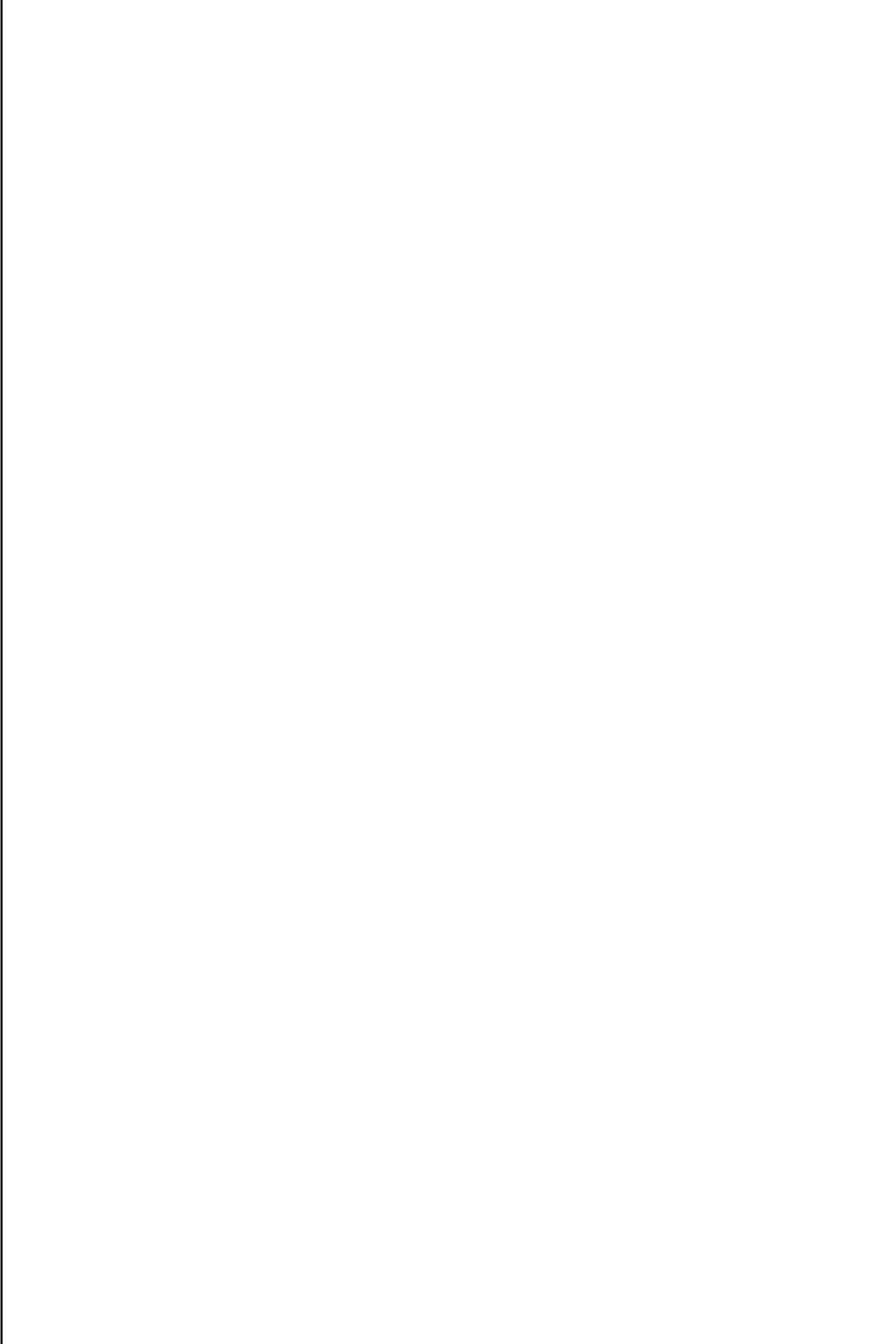
* * *

יהי רצון שע"י שמחת הנישואין, השבע ברכות וכו', נזכה תיכף ומיד ממש לשמחת הנישואין דהקב"ה ובנ"י בגאולה האמיתית והשלימה, ובל' קדשו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בקשר עם תאריך החתונה – כ"ד טבת: "ולהעיר מהשייכות דכ"ד טבת לענין הגאולה" – טבת" הוא "ירח שהגוף נהנה מן הגוף" (מגילה יג, א), שלימות היחוד דהגוף שלמעלה (עצמות ומהות) עם הגוף דלמטה (העצם דישראל), בב' האופנים ד"כד" (כ"ד), "כדכד", "כדין וכדין", מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, שיהיה לעתיד לבוא¹.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הרב בועז ורעייתו לרנר

הרב יעקב ורעייתו שמולביץ

המשפיע

תלמידיו של המשפיע ר' שלמה חיים ע"ה קסלמן מספרים

מספר הרה"ח ר' יוסף שי' הרטמן:

ההתוועדות הראשונה

העיניים, העיניים הכחולות הטהורות שלו, המביעות אהבת ישראל ופיקחות. הדיבור המיוחד שלו, המשפטים שקלחו מפיו בשמחה ובחיות מיוחדת. בכלל, כל דמותו המקרינה אור, קדושה, אהבה, חום יהודי חסידי, כל אלו שבו את ליבי...

היה זה ב"חג הגאולה" י"ט בכסלו ה'תשי"ח. אנכי, נער צעיר כבן שש עשרה שנה, תלמיד כיתה י"א בישיבת כפר הרא"ה בראשותו של הרה"ג משה צבי נר"ה ז"ל. הגעתי לראשונה בחיי ל"התוועדות" הגדולה בכפר חב"ד, לפי הזמנתו של אחי הבכור הרה"ח ר' צבי הרטמן שי', גם הוא בוגר ישיבת כפר הרא"ה. הוא סיים את לימודיו בשנת ה'תשי"ז ואח"כ הקדיש מספר חדשים ללימוד בישיבת "תומכי תמימים" בלוד, לפני גיוסו לנח"ל הדתי.

באותה שנה, ה'תשי"ח, חל י"ט כסלו ביום חמישי. נסעתי מכפר חב"ד ללוד, ל"התוועדות" עם המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן, התוועדות שנמשכה כל הלילה. לא הבנתי הרבה ממה שדובר, אך נשמתי "הבינה" ונדלקה...

החלטתי להישאר גם לשבת קודש. בישיבה היתה אווירה נפלאה, התמימים שרו בסעודות השבת ניגוני דבקות מלאי רגש, אמרו דברי תורה, סיפרו ספורים חסידיים ורקדו. הכנסת האורחים הייתה לבבית, מתוך שמחה והארת פנים.

השפעתו של ר' שלמה חיים (שנקרא בקיצור: הרש"ח) עלי, לא הייתה ב"חלל ריק". אבי, הרה"ח ר' נחמן שלום שכנא ז"ל, היה יליד חברון, דור שישי לכ"ק רבנו הזקן, אך לצערו ולצערנו, לא קיבל חינוך חסידי בנערותו. למרות זאת, כאשר בשנת ה'תשט"ז נוסד בית הכנסת חב"ד ברמת יצחק ברמת גן, הוא כמובן ראה את עצמו כחלק ממנו ושאל שובני הצעירים יספגו מאורה של חסידות חב"ד. כך התקרבותי בבית הכנסת ע"י המשפיע הראשון שלי, הרה"ח ר' מאיר בליז'ינסקי ז"ל וכשבאתי לישיבת תומכי תמימים בלוד, היה זה עם "רקע" ותשתית מהבית.

במשך השנתיים תשי"ח-י"ט, התארחתי בשבתות בישיבה ומידי פעם אף "סחבתי" עימי חברים נוספים מישיבת כפר הרא"ה. זכיתי גם לארגן את השיעור השבועי בספר התניא מפי המשפיע הרה"ח מאיר בליז'ינסקי ז"ל, שבין המשתתפים הקבועים בו היו חבירי לכתה, הרה"ח ר' דוד קרץ שי', הרה"ח ר' יגאל פיזם שי' ועוד עשרות נערים ש"סחבתי" לשיעורים. מידי פעם, ביומי דפגרא, אירחתי את התמימים שהגיעו לכפר הרא"ה להתוועדויות ולשבתות חב"ד.

כניסתי לישיבה

בחודש תמוז תשי"ט סיימתי כתיב י"ב בישיבת בני עקיבא בכפר הרא"ה והוזמנתי לישיבה בלוד ע"י ידידי הרה"ח ר' אברהם דונין – שהיה מנהל א.ת.ה. – להתוועדות חג הגאולה י"ב-י"ג בתמוז עם המשפיע ר' שלמה חיים. כל הלילה ישבתי מרותק לדבריו היוצאים מעומקא דליבא, והתבוננתי בדמותו המקרינה אור, חום ושמחה אמיתית. את ה"מכה בפטיש" קבלתי מידידי המבוגר, שהיה אז בחור, ה"טרקטוריסט" והתמים הבלתי נשכח, הרה"ח ר' ראובן דונין ע"ה (הדברים נכתבו בהרחבה בספר "הטרקטוריסט של הרבי" שיצא לזיכרו) ואז החלטתי סופית להיכנס לישיבה בלוד ולהיפרד מחברי הטובים שהמשיכו בישיבת "כרם דיבנה".

וכך, ביום ה', ז' במנחם-אב ה'תשי"ט, נכנסתי בשעה טובה ללמוד ב"תומכי-תמימים, הרבה גם בזכותו של המשפיע ודמותו המיוחדת, שכזו לא מצאתי בישיבות אחרות, בהן ביקרתי והתארחתי עם חברי במהלך כתיב י"ב.

שיחות אישיות בכל ליל שישי

נהוג היה בישיבת תו"ת בלוד, כי בליל שישי לא "הולכים לישון"... היו ערים כל הלילה ולומדים חסידות. המשפיע, רש"ח, עודד ודרבן את הבחורים לנצל את הזמן של "ליל שישי" שהוא זמן יקר ביותר וניתן לתקן בו כמה פגמים...

התמימים שהיו מעוניינים בשיחה אישית נהגו להיכנס למשפיע, בביתו הדל והצנוע ששכן בבית ערבי נטוש. יצויין, כי כל שכונת חב"ד שכנה ליד הרכבת בלוד ואף נקראה בשם "שכונת הרכבת". היו אלו בתים נטושים של הערבים, שברחו במהלך מלחמת השחרור בשנת ה'תש"ח.

רש"ח למד והתחנך ברוסיה, בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש שבליובאוויטש ואנו, הת' דוד קרץ ואנכי, שני נערים צעירים, ילידי הארץ, בוגרי ישיבה תיכונית, מצאנו אצלו אוזן קשבת והבנה אמיתית ללבטינו, שאלותינו ובעיותינו. הייתה לו חכמת חיים, פיקחות חסידית וניסיון חינוכי והיו אלו שיחות נפלאות שהניבו פירות מאז ועד היום, למעלה מיובל שנים.

המשפיע תובע

ב"התוועדות" ובשיחות אישיות, ר' שלמה חיים תבע מאיתנו לא לשקוט ולא לנוח אלא לעסוק בכמה תחומים של "עבודה" עם עצמנו. בראש ובראשונה תבע להתפלל במתינות ובכוונה. "אינך יכול להחזיק את המחשבה שלך במשך

שעה, לפחות תחזיק את המחשבה מרוכזת ללא מחשבות זרות במשך חצי שעה, רבע שעה, עשר דקות" ... כך נהג לומר ולהחדיר בנו את עניין התפילה באריכות. באותו תקופה היו "עובדים" שהתפללו כל יום במשך שעות ארוכות ובעיקר בשבת קודש.

הוא נהג לומר לנו משל מ"חורבה" העומדת ריקה, ללא בעלים. מטבע הדברים היא מושכת כל עובר ושב שישאיר שם את הפסולת שלו וכך נערמות בה ערימות של אשפה וכל סחי ומיאוס. כך גם הראש שלנו, אם איננו מלא בתורה (גמרא, משנה, תהילים) ולא בחסידות (תניא, מאמרים) הרי הוא הופך חלילה ל"חורבה" – "א פוסטע קאפ" (ראש ריק), ובמשך הזמן הוא יתמלא ב"אשפה" שצחנתה תנדוף בכל הסביבה. הוא חזר ודרש ללמוד תניא ו"מאמרים" בעל פה. עד היום, למרות שחלפו למעלה מחמישים שנה, הנני מכיר לו תודה על כך.

כך גם תבע וביקש להקפיד על קריאת שמע שעל המיטה ולעשות חשבון נפש אמיתי על כל מה שעבר עלינו במשך היום. במה נכשלתי? במה התקדמתי? האם ניצלתי את כישורי?

במשך חמשת השנים שזכינו ללמוד בישיבה ולאחר מכן שנתיים ב"כולל לאברכים", שמענו ממנו את אותם הסיפורים, אך תמיד האזנו בשקיקה ובצימאון, כאילו אנו שומעים זאת לראשונה.

אחד הסיפורים שהרבה לספר, היה על הרה"צ רבי זוסיא מאניפולי זצ"ל. רבי זוסיא שכב על ערש דווי ל"ע ותלמידיו המסורים הקיפו את מיטתו. לפתע, ראוהו בוכה, דמעות חמות זולגות על פניו הקדושות. שאלוהו: "מדוע רבנו בוכה"? והוא השיב להם: "אני מפחד מהשאלה שישאלוני בבית דין של מעלה. לא ישאלוני שם, למה לא היית כמו משה רבנו? ישאלוני, מדוע לא היית אותו זוסיא שהיית יכול להיות, ועל זה הנני מזיל דמעות"...

והמסר: כל תמים צריך לנצל את כישוריו, מרצו, יכולותיו וזמנו להגיע לאותה דרגה שהוא יכול להגיע אליה. כל יום חובה להתקדם ולהשתנות. מרגלא בפומיה: "א מתנגד איז א פורטרט", ("מתנגד הוא תמונה"), תמיד הוא נשאר באותה דרגה רוחנית ואין בו שינויים. חסיד הוא "יצור חי", בכל יום משתנה לטובה וגם אם חלילה נופל ממדרגתו, הרי זו ירידה לצורך עליה.

ר' שלמה חיים תבע וחזר ותבע, לעשות "אתכפיא" במחשבה, בדיבור ובמעשה. לשמור על המחשבה. כאשר נוסעים ברכבת או הולכים ברחוב, לחשוב חסידות.

לא לדבר דברים בטלים, לא לאכול דברי תאוה, להמתין כמה שניות לפני בליעת כף המרק. אם אתה חפץ במאכל מסוים שאתה מתאוה לו, תתאפק ותאכל מאכל אחר שאינך חפץ בו כי אינו טעים כמו הראשון. אפילו דחיית האכילה בכמה דקות זו "אתכפיא".

המשפיע הנערץ והאהוב היה נאה דורש ונאה מקיים. הוא בעצמו היה מתפלל בכל יום במשך שעות ארוכות, בפרט בשבת קודש בבוקר. בשל כך, ההתוועדויות ב"שבתות מברכים" ובתאריכים חבדי"ם שחלו בשבתות, החלו רק לאחר מנחה ונמשכו עמוק לתוך הלילה של מוצאי השבת.

בין הדברים שתבע במיוחד היה ההתקשרות לרבי, לנשיא הדור. הוא לא הסכים לתופעה שבחורים ייסעו לרבי ללא הכנה מתאימה. היו בחורים שפירשו זאת לא נכון וסברו שהוא מתנגד לנסיעה לרבי, אך היה זה בדיוק ההיפך מכוונתו.

המשפיע נוסע לרבי

היה זה ביום ראשון, כ"ו באלול ה'תש"כ. אירגנו מטוס מיוחד לחסידי חב"ד והייתה לכולנו חוויה מיוחדת והתרגשות גדולה ללוות את המשפיע רש"ח בדרכו לרבי. המשפיע נוסע לרבי בפעם הראשונה. זכורני, כיצד כל הישיבה נסעה לשדה התעופה בלוד כדי ללוותו. הוא נופף אלינו בידו לשלום וצעד למטוס, כהרגלו לצעוד תמיד בחיות, בזריזות ובשמחה.

כאשר הודפסו כרכי האגרות הקודש, פורסמה אגרת של הרבי אליו מתקופה מסויימת קודם אותה נסיעה, בה הרבי מורה לו להישאר בארץ הקודש עם תלמידיו כדי להתוועד איתם בחודש תשרי. אילו ידעו זאת הבחורים בזמנו, היו נחסכות הרבה "קושיות" ו"טרוניות".

המשפיע מבקש שאתוועד

לראשונה זכיתי לנסוע לרבי בחודש אלול ה'תשכ"ב ושהיתי בבית חיינו עד לאחר שבת פרשת נח ה'תשכ"ג. בשבת הראשונה כשחזרתי לישיבה, כמדומני היה זה בשבת פרשת לך-לך, ביקש ממני רש"ח להתוועד בזאל עם ה"תמימים". התביישתי וסירבתי. "מי אני שאתוועד במקומו!?! אך הוא לחץ עלי וטען: "חזרת מהרבי ואתה חייב לספר לכולם".

כך מצאתי את עצמי יושב בראש השולחן וחוזר על תוכן השיחות והמאמרים ומספר חוויות. לימדתי את הניגון החדש, "סטאוו יא פיטו" שהרבי לימד בשמחת

תורה. למעשה, כבר לימדתי אותו בשדה התעופה כאשר נחתתי, אך לא כל הבחורים קלטו אותו. הקוראים הצעירים בוודאי לא מבינים כיצד "רק" לאחר שבת נח(!) שמעו בארץ לראשונה את ה"ניגון החדש", אך צריך להבין שבאותם ימים עדיין לא הייתה תקשורת כמו בימינו ולא טילפנו בתדירות כזו. גם השיחות לניו-יורק היו יקרות מאד ועברו דרך מרכזיה כששאר השכלולים של היום ודאי לא היו.

"נשיקה חסידית"

הבחורים המבוגרים שהיו קרובים למשפיע, נהגו להיכנס אליו לשיחה אישית גם לפני הנישואין. בשיחה זו הוא היה מדבר עם כל אחד באופן אישי על הקמת בית חסידי ועל חיי משפחה חסידיים באופן הברור והאישי ביותר. גם אני הייתי בין המקבלים הדרכה חסידית כזו וזכיתי שהוא ישתתף בחופה שלי, בכ"ב אלול תשכ"ד, אותה סידר הגאון החסיד ר' יעקב לנדא ע"ה, רב ואב"ד בני ברק. הרש"ח אף ברך את אחת מ"שבע הברכות" ובסיום החופה, זכיתי לקבל ממנו בהפתעה... "נשיקה חסידית".

כעבור כשנה, נולד לנו בננו הבכור, הרה"ח ר' לוי יצחק שי'. נכנסתי לישיבה בכפר חב"ד והודעתי לרש"ח שאנו מכבדים אותו ב"סנדקאות". הרגשתי חובה וזכות נעימה לכבדו בכיבוד החשוב הזה, כתודה לבבית וכהוקרה עמוקה על היחס הלבבי והשעות הרבות שהקדיש למעני.

ברגע הראשון הוא היה מופתע ושאל: "האם במשפחה לא יקפידו על כך?" באותו זמן, הסבא של רעייתי שתחי', הרה"ח הרה"ת ר' אברהם פאריז ע"ה, היה בחיים, וכמובן גם שני ההורים שלנו: אבי, הרה"ח ר' נחמן ע"ה הרטמן וחותני הרה"ח ר' אפרים צבי הכהן לרר ע"ה. רש"ח סבר שאכבד אחד מהם, אך כאמור, זו הייתה החלטתי והמשפחה קיבלה זאת בהבנה.

ה"ברית" התקיימה בבית הכנסת של פא"י בפתח-תקווה והמשפיע רש"ח טרח ובא וזכינו שיהיה הסנדק של בננו הבכור.

מספר הרה"ח ר' ישראל שי' פרידמן:

תאווה ללמוד חסידות

ר' שלמה חיים ע"ה לימד אותנו שכדי ללמוד קצת תורה לשמה, צריכים ללמוד חסידות ולהתפלל בעבודה. הוא הצליח בעיקר לנטוע בבחורים תאווה לשקוע

בלימוד חסידות ובתפילה באריכות עד חצות היום ("פארדאווענען זיך") ואצל הבחורים זה לא היה משהו מעושה. מטבע הדברים, כשאתה מונח בעניינים ברצינות, אתה מרגיש התעוררות ללמוד חסידות, לחשוב חסידות לפני התפילה ולהתפלל באריכות.

מיותר להבהיר שר' שלמה-חיים ייחס חשיבות עצומה גם ללימוד הנגלה, כפי שמבואר בתניא במעלת לימוד התורה שבזה מתקשרים עם הקב"ה עצמו. הוא רק לא אהב את אלה שבמקום ללמוד גמרא לפי דרך הפשט, כפי שהרבי הרש"ב נ"ע מסביר בקונטרס 'עץ החיים', הם מחפשים את ה'מציאות' שלהם בלימוד התורה. זה היה מופרך בעיניו לגמרי.

שיעור ללא תנועות...

זכורני, כי בפעמים הראשונות שהגאון ר' ברוך-שמעון שניאורסון ע"ה בא למסור שיעור בישיבה בלוד, נכנס ר' שלמה-חיים לשמוע את שיעוריו. שאלתי אותו פעם לסיבת הדבר ור' שלמה חיים ענה לי: "זו הפעם הראשונה שאני שומע על ראש ישיבה שאומר שיעור בלי לעשות הרבה תנועות בידיים, לכן החלטתי לבוא לשמוע את השיעור שלו". כשהבעתי את פליאתי, אמר: "אני מרגיש שהיהודי הזה לומד תורה לגמרי בלי ישות". ובאמת ר' ברוך-שמעון עמד ומסר שיעור בלי שום 'התפשטות' חיצונית.

תורה לא מפריעה לתורה

שמעתי פעם מר' שלמה-חיים, שר' שילם קוראטין ע"ה היה אצל הרבי הרש"ב נ"ע ביחידות ושאל "איך ייתכן שבחורים יהיו מונחים גם בלימוד חסידות, גם בתפילה באריכות וגם בלימוד נגלה?" הוא שאל כי זה באמת הפריע לו, והרבי נ"ע ענה לו: "נגלה היא תורה וחסידות היא תורה, ותורה לא יכולה להיות הפרעה לתורה".

הרבי הוא בעל-הבית

ר' שלמה-חיים חינך אותנו להתקשר לרבי לא פחות ממה שמחנכים היום ועובדה שרבים מאיתנו השתוקקו לעבור ללמוד בישיבה המרכזית ב-770. פעם נכנסתי לחדרו וראיתי שהוא כותב מכתב. שאלתי אם מותר לי להסתכל, והוא הסכים. היה זה דו"ח לרבי על המצב בישיבה. לשאלתי ענה בפשיטות: "הרבי הוא בעל-הבית של הישיבה וצריך לדווח לו על הכל".

סיפר המשפיע הרה"ח ר' ראובן זונין ע"ה:

'אתערותא דלעילא'

"באחת ההתוועדויות הראשונות בישיבה בהם השתתפתי, 'הזהיר' אותי המשפיע ר' שלמה-חיים שלא אתגאה בגלל מה שקורה לי, (שקמתי ביום בהיר ועזבתי את העבודה, ולמחרת כבר הייתי בישיבה"...) כי הכל בא ב'אתערותא דלעילא'. באותה שעה לא הבנתי למה הוא התכוון, אבל עכשיו אני חושב שר' שלמה-חיים ראה שיש בי איזה חוכמולוג נסתר, וניסה 'להוריד לי את האף'. הוא אמר לי כביכול: חביבי, אל תחשוב שאתה פה החכם. זה פשוט עניין טבעי של 'אתערותא דלעילא'.

לצייר אותיות של תניא

לא פחות ממה שאהב את הלימודים בישיבה, אהב ר' ראובן את האווירה החסידיית ששררה בה. במקום לשמוע שורה של פקודות על מה שאסור או לא מתאים לבחור ישיבה לעשות, כפי שהיה מקובל בישיבה אחרת שביקר בה לפני כן, הוא נהנה לראות שכאן מדברים רק בסגנון חיובי. מסבירים לבחור מה דורשת החסידות ממך, מה רוצה ממך הרבי, וממילא אתה יודע מה עליך לעשות.

"לאחר שהייתי בישיבה תקופה ארוכה", סיפר ר' ראובן, "רציתי לנסוע לבקר את הוריי. זו היתה היציאה הראשונה שלי מהישיבה. כשניגשתי אל ר' שלמה-חיים כדי לבקש רשות לנסוע הביתה, אמר לי כך: 'כשאתה מסתובב ברחובות חיפה, צייר לך מול העיניים אותיות של 'תניא'. הוא לא אמר לי 'אל תלך לשם' או 'אל תסתכל לשם'. הוא רק דיבר אתי על זה שכשהולכים ברחוב, צריכים לחשוב תניא בעל-פה. וכשאתה מתהלך ברחובות חיפה וחושב תניא בעל-פה, ממילא לא עולה בדעתך כלל להסתכל במקומות שאסור להסתכל..."

כמו חתול שחומק מהבית

במקרה שמישהו היה חייב לצאת באמצע התוועדות, היה ר' ראובן מזכיר את דברי המשפיע ר' שלמה-חיים ע"ה: "מי שיוצא באמצע התוועדות – לפחות שיצא בזריזות ובשקט, כמו חתול שחומק מהבית..."

דיברנו ודיברנו – אבל מה יצא מזה?

לקראת סוף ההתוועדות, היה ר' ראובן דורש מהנוכחים לקבל החלטה טובה

מעשית, ברוח הדברים שדוברו בהתוועדות זו, תוך שהוא מציין שהמשפיע ר' שלמה-חיים היה אומר שמכל התוועדות צריכים להוציא 'בכך', היינו: תוצאה והחלטה מעשית. "דיברנו ודיברנו – אבל מה יצא מכל זה?" היה שואל את המסובים, "המשפיע ר' שלמה-חיים אמר פעם למישהו: 'אם אכלת כל-כך הרבה עד שאינך מסוגל לאכול עוד – איזו צורה יש לאכילה הזו?'..."

מספר הרה"ח ר' משה מרדכי שי' אורנשטיין:

מופת חי למה שתבע מהזולת

ר' שלמה-חיים היה תמיד המופת החי לכל מה שדיבר ותבע מהזולת. זכורני התוועדות אחת שהיתה בליל י"ט כסלו שחל להיות בשבת-קודש. ר' שלמה-חיים לקח הרבה משקה, דיבר הרבה על אתכפיא, וסיפר שבאחת ההתוועדויות של כ"ק אדמו"ר (הרי"צ או הרש"ב), מישהו ביקש לצאת באמצע ההתוועדות. לשאלת הרבי: "מדוע?" ענה: "אני צמא". תגובת הרבי היתה: "אח, מ'דארף זיך ניט נאכגעבן" [=לא צריכים להיכנע לרצון האישי]. בתוך כך שמתני לב שבהתוועדות זו ר' שלמה-חיים לא שתה מהתה שעמד לפניו. הבנתי שזהו מכיוון שהזכיר שגם כשצמאים לא צריכים "זיך נאכגעבן", אזי דבר ראשון הוא עצמו לא שתה.

מספר הרה"ח ר' שבתאי שי' סלביצקי:

קריאת שמע כפיג'מה?

המשפיע ר' שלמה-חיים קסלמן ע"ה סיפר פעם בהתוועדות את הסיפור הידוע בקשר לאחד שלא היה חסיד, ופעם קם בשעה מאוחרת וכדי שלא להפסיד את זמן קריאת-שמע, קרא קריאת-שמע עם פיג'מה. ור' שלמה-חיים שאל: "אז מה לא בסדר כאן? האם הוא היה צריך קודם להתלבש ובגלל זה להפסיד את קריאת-שמע?! ומה היה קורה אם חסיד היה קם בבוקר כשהשעה מאוחרת ותיכף היה מגיע סוף זמן קריאת שמע – האם הוא לא היה קורא קריאת-שמע תיכף ומיד, עם הפיג'מה?! אז מה ההבדל? אבל בכל זאת", אמר ר' שלמה-חיים, "יש שני הבדלים: ראשית כל, חסיד לא היה מגיע מלכתחילה למצב כזה בו הוא קם כל-כך מאוחר, עד שיצטרך לקרוא קריאת שמע עם פיג'מה. שנית, אפילו אם דבר כזה קורה לחסיד, אז הוא קורא קריאת שמע עם פיג'מה אבל אחר כך הוא בוכה ומתחרט על זה... ולא כמו אותו אחד שבסוף הוא עוד מרוצה מעצמו: "ברוך השם – למרות שקמתי מאוחר, הספקתי לקרוא קריאת שמע בזמן!"

פחד כשיבוא המשיח

ר' שלמה חיים ע"ה היה מזכיר תמיד את הפסוק "לבוא בנקרת הצורים ובסעיפי הסלעים מפני פחד ה' והדר גאונו וגו'", והיה אומר שכאשר המשיח יבוא אנחנו פשוט נברח ונתחבא מרוב בושה ופחד מפני כבוד ה' שיתגלה בעולם.

כשהאיברים קשורים לראש...

בהתוועדות הראשונה לשהותי בישיבה, המשפיע ר' שלמה חיים הושיב אותי לידו ואמר לי: "שמעתי שאתה למדן גדול, מוכשר מאוד ומוצלח ביותר. אם כן, איך אתה מסביר את זה שכולם פה שרים ושמחים, ורק אתה יושב ככה בשקט?" שתקתי. ור' שלמה חיים המשיך: "אתה יודע למה? כי הם קשורים אל הראש, הם מקושרים לרבי! וכשהאיברים קשורים לראש, הם שמחים, הם יודעים לאן ללכת ומה לעשות בחיים".

מספר הרה"ח ר' בן ציון שי' שגלוב:

אז נתוועד שוב...

בטשקנט ישבתי הרבה פעמים במחיצתו של ר' שלמה חיים בהתוועדות. אני זוכר שפעם הוא התוועד ואמר שצריכים להתחיל לייסד שיעור תורה. ר' לוי-איצ'ה שפירא אמר: "נו, השיעור יחזיק מעמד שלושה חודשים ואז יתבטל". אמר לו ר' שלמה חיים: "אז נעשה עוד התוועדות, ושוב נדבר על הצורך בחידוש השיעור..."

מספר הרה"ח ר' איילך שי' קוק:

מצוות ההתבוננות

ר' שלמה חיים היה אומר שהעיקר היא ההתבוננות שלפני התפילה ומה שיהיה אחר כך – זה לא נוגע. זה כבר יבוא בדרך ממילא. והוכיח זאת מהפתגם שאומר אדמו"ר הזקן בשם המגיד: "תובעים מיהודי לאהוב את ה'. איך אפשר לצוות על אהבה שהיא מידה שבלב? אלא המצוה היא להתבונן, ומה שיהיה כתוצאה מזה – זה לא מוטל עליך".

להתפלל דווקא בזאל

ר' שלמה חיים היה תובע מהבחורים שיתפללו דווקא ב'זאל' ולא בחדרים

בפנימייה, כי כתוב ב'תורת שלום' בהגהה של הרבי הרי"צ בנוגע לעבודה, שיש שור ויש אריה. השור חזק וגם האריה חזק, אבל השור הולך לאט וכוחו הוא בהעלם. אריה מגלה את כוחותיו, וכשהוא מוציא את כוחותיו בגילוי, הכוח מתגבר הרבה יותר.

לכן אמר ר' שלמה-חיים שבחור לא צריך להתבייש להתפלל באריכות. אדרבה: להתפלל לפני כולם, ואז ה'עבודה' שלו תהיה הרבה יותר חזקה. פה לא שייך 'בליטות'. והיה מראה לבחורים שב'תורת שלום' כתוב שרק הנשמות הגבוהות צריכות להתפלל בהעלם, כי הם לא מתפעלים מהסביבה בכל מקרה.

ובאמת, בזמנו של ר' שלמה-חיים היו בחורים שישבו מדי יום ב'זאל' והתפללו באריכות. מסביבם ישבו בחורים ולמדו גמרא, והם עדיין היו באמצע התפילה. בדרך כלל, אלה היו בחורים טובים שזה לא הפריע להם ללימוד ה'נגלה'.

לא ידע לכעוס

ר' שלמה חיים היה אדם מאוד טוב לב, פשוט בגשמיות. א צוגעלאזענער. מאוד לבבי וחם. הוא היה נותן למטבח רשימת בחורים, שמי שיש לו רשות להתפלל באריכות – יאפשרו לו לאכול ארוחת בוקר בשעה יותר מאוחרת.

כשבחור לא התנהג טוב, הוא לא ידע לנזוף בכל התוקף. אדמו"ר הזקן אומר בהלכות תלמוד-תורה שלפעמים צריכים לכעוס באמת על התלמידים, אבל ר' שלמה-חיים לא ידע איך לכעוס באמת... הוא היה איש טוב בעצם.

מתפלל עד ארבע בצהריים

ר' שלמה חיים עצמו היה מתפלל כל יום באחד החדרים למעלה בפנימייה. היתה תקופה שבפנימייה היו רק שתי קומות, ובפרוזדור היו 'נישות'. כשגדל מספר התלמידים בישיבה סגרו את ה'נישות' בקירות עץ ועשו מהן חדרי שינה. באחד החדרים הללו התפלל ר' שלמה חיים. כל יום התפלל כמעט עד ארבע אחרי הצהריים ואחר כך היה הולך לנח.

חכמת אדם תאיר פניו

לר' שלמה-חיים היו פנים מאירות, ראית עליו שזה 'אן איבערגעארבעטער איד'. היתה חתונה של ר' אלחנן יעקובוביץ באלול תשכ"ה, והיו שם רבנים חשובים

מירושלים. כשעמדנו בצד והסתכלנו על שולחן הנשיאות, מיד ראינו כיצד בלטו פניו של ר' שלמה חיים בין כל הרבנים. פניו האירו כמו פנס. הוא היה יהודי שכולו שרוי ("דורכגעקווייקט") בעבודה.

חיות חסידית

ההתוועדויות שלו היו מלאות חיות. זה סחף את כולם. כמו שאתה נכנס לתוך מערבולת ונסחף עם הכל, זה היה חי ומחמם. לא היה מצב שבחור לא יבוא להתוועדות ובמקום זאת ילך לישון. זה היה תוסס. היה לו חוש בזה, הוא בעצמו היה חי, וההתוועדות היתה חיה.

חסידות זורמת בעורקיו

ר' שלמה-חיים היה חי מחסידות, הוא והחסידות היו דבר אחד וזה היה התענוג שלו. מדי שנה בראש-השנה הוא היה חוזר מאמר חסידות מ'המשך ע"ב'. בשנה האחרונה לחייו היתה לו מחלה בגרון. למרות זאת, בראש השנה תשל"א חזר את המאמר בהתלהבות גדולה, ואחר כך אמר לי שבמשך כל אותה יממה באו אל פיו רק שלושה גרגרי ענבים. יותר מזה לא היה מסוגל להכניס לפיו, בגלל מחלתו, אבל כשאמר את המאמר זה היה עם כל החיות. לא יכלו להרגיש עליו כלום בקשר למחלתו. החסידות היתה הדם שזרם בעורקיו.

מספר הרה"ח ר' לייב שי' קפלן, ממונטריאול:

כמו בליובאוויטש

ר' שלמה-חיים רצה שהישיבה בכפר חב"ד תהיה כמו בליובאוויטש, ובאופן כזה הוא בנה את הישיבה עם כל ה'שטורעם'. הוא אמר פעם שבישיבה בליובאוויטש היו עשרים 'עובדים', וגם בכפר חב"ד היו לו עשרים בחורים 'עובדים'...

רוח החיים של הישיבה

ר' שלמה-חיים היה עיקר רוח החיים של הישיבה. ממנו הבחורים קיבלו השפעה, ממנו הבחורים למדו להתפלל באריכות ואיתו הם התוועדו. שיעורי התניא שלו שולבו בסיפורים ופתגמים חסידיים ואצלו ראינו מהי חיות בלימוד תניא.

ר' שלמה-חיים היה זה שבחורים היו ניגשים אליו בכל עניין. הוא היה יהודי

עם הבנה טובה ביצירה הרע של בחורים בגילאי 15, 16 ו-17 וכשהוא התוועד, הוא לא דיבר סתם דברי חסידות באופן תיאורטי אלא דיבר ישירות אל הבחורים.

הדרכה אישית

כשבחור ישב אצלו בהתוועדות, הוא שמע איך ר' שלמה-חיים מדבר אודותיו ואילו. למשל, כשהוא דיבר על 'אתכפיא' בענייני אכילה, הוא ידע בדיוק מה נותנים במטבח הישיבה לאכול והוריד את הדברים לפסים מעשיים ביותר, פשוטו כמשמעו. הוא לא דיבר בעולמות העליונים, הוא הסביר איך בחור צעיר בגיל 15 ומעלה צריך לעבוד על עצמו.

הוא היה מזמין בחורים אליו הביתה והיה נותן הדרכות ועצות אישיות לכל בחור בחייו הפרטיים. לא אגזים אם אומר שבלי שישו הוא היה עסוק כל הלילה בדיבורים עם בחורים. בחורים היו באים להשיח לפניו את מצוקותיהם השונות בתחומים שונים. הוא גם היה דואג לצורכיהם הגשמיים של הבחורים. אם בחור היה זקוק פעם לסכום כסף, ר' שלמה-חיים היה עוזר לו בגשמיות.

מספר הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש:

'עבודה' פנימית בדורנו

באחת הפעמים סיפר ר' שלמה-חיים ברבים כי היו בחורים שטענו כלפיו שכל מה שהוא תובע לגבי 'עבודה' פנימית כפי שהוא יודע, זו לא הדרך שנדרשת בדורנו ודיברו על זה כל כך הרבה עד שהוא השתכנע שעליו לשאול זאת אצל הרבי. ואכן, הוא שאל את הרבי במכתב האם זה כך, והרבי ענה לו: "מאי קא סלקא דעתך בדבר כזה?"

מי מדבר עכשיו?

בחור שעמד להתגייס לצבא השתתף בהתוועדות של ר' שלמה-חיים. לימים הוא אמר לי: "מה שהחזיק אותי מול כל הנסיונות הקשים בצבא, היה הפתגם: "מי מדבר עכשיו, הנפש האלוקית או הנפש הבהמית"..."

רצון לרצות

ר' שלמה-חיים אמר פעם: "אין לך דבר העומד בפני הרצון. אם כן, למה יש בחור שרוצה ללמוד ולא מצליח? התשובה היא שזה רצון לרצות, רעוון דרעוין..."

הקפדה מיוחדת על תפילה בציבור

ר' שלמה-חיים ע"ה היה מתפלל מדי יום תפילת שחרית באריכות, אבל היה מקפיד מאוד להתפלל מנחה ומעריב בציבור. כמו כן, בימי שישי, לאחר שהיה ער כל ליל שישי, לא התפלל בבוקר באריכות והיה מקפיד מאוד להתפלל בציבור.

שני שלבים בהתבוננות

ר' שלמה-חיים ע"ה היה אומר: בהתבוננות בענייני דא"ח ישנם שני שלבים. בשלב הראשון יש לחשוב בלשון המופיעה במאמר ('אותיות הרב'), באופן שהאדם 'מצייר' את הדברים ומקרב אותם לעצמו. בשלב השני, צריכים להתבונן בדברים תוך שימוש ב'אותיות' של האדם עצמו. האדם צריך ללקט עניין ממקורות שונים ולתאר לעצמו את הדבר ב'אותיות' אישיות שלו.

הרבי קם לכבוד הבשורה

כשנכנס ר' שלמה-חיים ע"ה ל'יחידות' וסיפר לרבי שאחד התמימים יושב כל יום לפני תפילת שחרית ומתבונן בעניין ב'לקוטי תורה' במשך רבע שעה - קם הרבי מכסאו לכבוד הבשורה.

מספר הרה"ח ר' שלום-בער שי' כהן, מנחה"ח:

'עובד' אמיתי

"בקץ תשכ"ד נכנסתי ללמוד בישיבת 'תומכי תמימים'. אחד התמימים בשיעור בו למדתי לחש באוזניי: "אם ברצונך לראות 'עובד' אמיתי, מליובאוויטש שבליובאוויטש, כשהוא מתפלל באריכות - בוא והתלווה אלי..." זה היה בשבת, כמובן. אחרי סעודת יום השבת, בערך בשעה שתים בצהריים, הלכתי איתו לעבר ביתו הישן של המשפיע ר' שלמה-חיים ועמדנו ליד חלון הבית. עד היום עדיין חקוקה בזכרוני תפילתו הערבה. הוא אמר כמה מלים ואז התפרץ בניגון של דבקות (היה זה הניגון הידוע שהרבי הרש"ב נ"ע היה מתפלל איתו), וחוזר חלילה. קול תפילתו הנעימה לא הניח לי לזוז מהמקום, למרות החום הכבד ששרר באותה שעה בחוץ".

סיפר בשעתו הרה"ח ר' משה לברטוב ע"ה:

עבודה מופלאה מדורות קודמים

הייתי בין התלמידים בישיבת 'תומכי תמימים' בברינאו, כשהמנהל היה ר' שלמה-חיים קסלמן ע"ה. בשנת תש"ח הגיעה לברינאו קבוצת תלמידים עם ר' ניסן נעמנוב בראשם. מיד כשהגיעו נערכה התוועדות גדולה, וראש המדברים היה ר' ניסן שהתוועד כמעט כל הלילה. גם ר' שלמה-חיים ישב באותה התוועדות והאזין כל העת לדברי ר' ניסן. בבוקר נסעתי עם ר' שלמה-חיים למקווה בפאריס (כי עדיין לא היה אז מקווה בישיבה), ובמשך כל הנסיעה הוא לא הפסיק לדבר בשבחו וגדולתו של ר' ניסן. למרות שר' שלמה-חיים היה מבוגר ממנו, ציין בהתפעלות שעבודתו של ר' ניסן היתה נחשבת למשהו מופלא גם בדורות קודמים, וכי לא היה חסיד כמוהו גם בין גדולי החסידים שהכיר בצעירותו".

מספר הרה"ח ר' לייב שי' קפלן, ממונטריאול:

משיעור תניא אסור להיעדר

לר' שלמה-חיים היה סיפור שסיפר תמיד בתחילת השנה, בשיעור התניא הראשון: "היה פעם ב'תומכי תמימים' בחור שבגלל מצב בריאותו הרופא ציווה עליו ללכת לשאוף אוויר מדי יום למשך כחצי שעה. חשב הבחור לעצמו: מתי הזמן הכי מתאים שאלך – בזמן לימוד חסידות או בזמן לימוד נגלה? ואז עלה בראשו רעיון: "נו, חצי השעה שבה לומדים תניא הוא הזמן המתאים ביותר. הרי כבר שמעתי כמה פעמים שיעורים בתניא, אני כבר יודע תניא, ולא אפסיד כלום אם איעדר". ובאמת הוא פנה אל המשפיע, ר' חאטשע פייגין כמדומני, שנתן לו רשות להיעדר משיעורי התניא.

בסוף החודש, כשהנהלת הישיבה מסרה לרבי הרי"צ, שהיה ה'מנהל-פועל' של הישיבה, דו"ח מנוכחות התלמידים בסדרים – לא מצא הדבר חן בעיניו והוא אמר: "שיעור תניא זה דבר שהבחורים חייבים לשמוע. משיעור תניא אסור להיעדר, אפילו אם כבר שמעו את השיעור הזה".

החדר בו התפלל קרס...

ר' שלמה חיים חי עם הבחורים. הוא לקח מהמטבח קצת אוכל לו ולמשפחתו, היה לו חדר בישיבה והוא ממש חי בישיבה את כל חייו. לא היה לו שום דבר אחר,

הישיבה היתה כל חיותו. ר' שלמה חיים והישיבה נשארו מציאות אחת, עד ליומו האחרון, פשוטו כמשמעו.

כידוע, שבוע לפני פטירתו של ר' שלמה חיים, בהיותו מאושפז בבית הרפואה בירושלים, הוא אמר שטוב להיפטר מן העולם בערב שבת ולהיטמן בהר הזיתים. ואכן, הוא נפטר בערב השבת הבאה, י"ט אייר תשל"א, שעתיים לפני כניסת השבת, וההלוויה היתה ממש לפני שבת. (אנשי ה'חברא קדישא' בירושלים אמרו אז שלא זכור להם כזה דבר בהיסטוריה, שאדם ייטמן תוך שעתיים מפטירתו). ואז אירע דבר נורא: בדיוק בזמן פטירתו, נשבה בשטח הישיבה רוח חזקה מאוד, והחדר בפנימייה שבו היה נוהג להתפלל - חדר עשוי מעץ שנבנה בצד אחד הפרוזדורים - קרס כולו!

גלידה בחודש אלול

אחד הדברים הבולטים היא העובדה שאפילו אלה שרק 'התחככו' סביב הישיבה הושפעו גם הם מהאווירה שהוא הקרין. אני זוכר שהיה פעם במטבח הישיבה בלוד, טבח לא חסידי, יהודי שאפילו לא גידל זקן. אבל כשהגיע חודש אלול, הטבח אמר לאחד הבחורים: "בחודש אלול אי אפשר לאכול גלידה, זה לא הזמן למילוי תאוות". אפילו הטבח בישיבה קלט את זה שתאוות אינן מתאימות לחודש אלול. "ס'קלעפט נישט", זה לא מתאים לזמן שלפני ראש השנה...

להתכונן לר"ה משבת בראשית

ההכנות לראש השנה אצל ר' שלמה חיים התחילו הרבה לפני אלול. הוא היה אומר תמיד שכדי שראש השנה יהיה כדבעי, צריכים להתחיל להתכונן לזה כבר מ'שבת בראשית'. משום שראש השנה הוא היום הכי נעלה בשנה, הזמן הנעלה של "בניין המלכות", שאז אנחנו צריכים להכתיר את הקב"ה למלך עלינו והרי אין לך דבר גדול מזה. ולכן, "האמת היא שהיינו צריכים להתחיל את ההכנות בשבת בראשית" - כך הוא היה אומר - "אבל לכל הפחות צריכים להתחיל להתכונן בחודשים תמוז-אב".

בחורים ליטאיים בהתוועדויות

מידי פעם הגיעו לבקר בישיבה בכפר חב"ד בחורים מישיבות ליטאיות שהתקרבו לחב"ד. עשרות בחורים מבחוץ היו מגיעים לשבתות ויושבים בהתוועדויות של ר' שלמה חיים. וביומי דפגרא הם היו מגיעים למעלה מ-100

בחורים משיבות ליטאיות שונות. אנחנו היינו מתיישבים בצד, והם היו גודשים את כל מקומות הישיבה הסמוכים לר' שלמה-חיים. ר' שלמה-חיים היה לשם דבר בכל הישיבות הליטאיות, והבחורים באו לשמוע מה שיש לו לומר. הם ישבו אצלו כל הלילה, עד שש בבוקר.

לתבוע עד הסוף

השיטה של ר' שלמה-חיים היתה לדבר בכל ההתוועדויות על אותה נקודה. להאריך בה ולהרחיב אותה, ושוב לטחון וללעוס ולהסביר את אותו נושא. זה לא כמו היום שאם המשפיע תובע בהתוועדות עניין אחד, אזי בהתוועדות השנייה הוא כבר צריך לדבר על עניין שני, כדי שיהיה מעניין... ר' שלמה-חיים תבע בכל ההתוועדויות אותו דבר, רק ה'אותיות' השתנו מדי פעם. הוא תבע מהבחורים מה שצריך לתבוע ולא הרפה מהם. וכשתובעים ותובעים, בסוף נשבר הקרח ומצליחים לפעול על הבחורים.

מספר הרה"ח ר' יחזקאל שי' סופר:

'אמן' מפריע להתפלל!?

בישיבה כפר חב"ד אחוז גדול מאוד מהבחורים היו 'עובדים' וגם בכיתה שלי היו הרבה 'עובדים'. פעם ראיתי שכמה מה'רציניים' עולים להתפלל בחדרם בפנימייה כדי שלא יופרעו ע"י רעשים מסביבתם. אני גם השתדלתי קצת להיות 'עובד' וכיון שאז הכל דרש אישור מהמשפיע, באתי לר' שלמה חיים ואמרתי לו שאולי כדאי שאתפלל בשבת בבוקר למעלה, כדי שלא תפריע לי חזרת הש"ץ וכך באמצע ההתבוננות. ואז הוא 'ירד' עלי חזק: "חתיכת!... מה? עניית 'אמן' מפריע לכוונות שלך!?" ככה הוא הוריד בחורים שניסו לעלות לעננים...

לאהוב את הרבי

פעם ר' שלמה חיים אמר נקודה עדינה ומאוד אמיתית: "מה זה רבי? ה'הדרת פנים' והעיניים החדרות שלו, כמו שהעיתונאים כותבים? רבי זה אלוקות! אלא מאי? עובדה היא שבחורים חוזרים מ-770 ואוהבים את הרבי אהבה רבה. ולכאורה, איך זה יכול להיות? הרי בשביל לאהוב אלוקות צריכים להיות מנותקים מכל התאוות הגשמיות. איך אפשר להיות שקועים בתאוות וגם לאהוב אלוקות? התשובה היא: הם לא אוהבים את הרבי, הם אוהבים את ה'הדרת פנים' שלו, את השיחות היפות שלו. אבל את האלוקות של הרבי – את זה אי אפשר לאהוב בלי עבודה, בלי אתכפיא".

מספר הרה"ח ר' מנחם שי' וולפא:

לכביות וחמימות חסידית

כשהגעתי לשיבה בחשוון תשכ"ח (יחד עם ר' יוסף-יצחק סגל, ר' חיים-שלום סגל ור' שלמה ויגלר), ר' שלמה חיים קיבל אותי בלבביות יוצאת מהכלל. היה לו כזה צחוק לבבי, מין עליצות חסידית, שמדביקה אותך. כל מלה שלו נאמרה בחיוך ובחמימות רבה. הוא היה מומחה לקרב בחורים. הוא שאל אותי מה מעשיי ומה הרגשתי עכשיו, ונתן לי הדרכות אישיות להתחלת הדרך. הוא הסביר לי את התוכן של תחילת פרק מ"א בתניא, "והנה ה' ניצב עליו וגו'", וביאר לי כל מלה וכל עניין שם. אחר כך אמר לי: "בינתיים תתבונן בזה לפני התפילה, ואחר כך נראה הלאה"...

תענוג מתפילה של בחור

פעם ר' שלמה-חיים בא ל"זאל" בשבת אחרי הצהריים וראה בחורים שיושבים ומתפללים באריכות. ביניהם היה ר' יוסף-יצחק סגל, (כיום משפיע בשיבת תות"ל מגדל העמק), שהתבונן בעמקות בתפילה, כשכולו מכווץ ושקוע בעבודתו. ר' שלמה-חיים פרץ למראהו בצחוק שמח של הנאה ותענוג, ראית שממש התווספו לו שנים של בריאות וחיים כשראה איך בחור עסוק באמת בהתבוננות בשעת התפילה.

מספר הרה"ח ר' מאיר צבי שי' גרוזמן:

אני תפילה

גם כשהישיבה היתה בתל אביב וגם כשהיתה בלוד, זכיתי לישון עם המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן בחדר אחד וכך הייתי קרוב מאוד אליו. הייתי רואה אותו אומר 'קריאת שמע שעל המיטה' בכל לילה, דבר שאי אפשר לתאר כלל.

אם רוצים להגדיר בשני מילים את ר' שלמה חיים, זה "עובד ה'". המהות שלו היתה להתפלל, הוא היה כמו שכתוב "אני תפילה". בדרך כלל הוא לא התפלל בישיבה. כשהישיבה היתה בתל אביב הוא היה מתפלל בבית כנסת סמוך לשיבה, ובלוד הוא היה מתפלל בחדרו.

אהבת התלמידים

כשהייתי עובד את ה' ויש לו אהבת ה' ויראת ה', ממילא הלב מלא באהבת

ישראל וכזה היה ר' שלמה חיים. הוא היה מלא באהבת ישראל ואהב את התלמידים אהבת נפש. זה היה הקסם שלו: הוא היה רואה את הפוטנציאל שבכל אחד מהתלמידים ומשפיע עליו בהתמסרות מיוחדת. התלמידים היו כמו הילדים שלו והוא דאג להם בגשמיות וברוחניות.

אני זוכר שתמיד, בכל מצב שלא יהיה, גם כשהיה חלש או חולה, הוא היה ער בליל שישי, יושב בחדרו ולומד. הייתה לו הוראה כזו מהרבי הרש"ב וזה היה בשבילו חוק בל יעבור, אפילו כשהיה חולה בחודשיו האחרונים.

בדרך כלל גם הבחורים לא היו ישנים ומפעם לפעם הוא היה יוצא לזאל ומסתובב ביניהם, לאחד היה מביא תה, לאחר מזונות...

משפך

תמיד הוא היה אומר שהוא בסך הכל משפך, שתפקידו רק להעביר את דברי הרבי לתלמידים והוא רק מצמצם את מה שקיבל מהרביים ומעביר לתלמידים, בלי להוסיף מילה אחת משלו.

כמו שאגת אריה

ביום יו"ד שבט תש"י היינו בתל אביב. ביום ראשון בבוקר, באמצע סדר חסידות, נכנס מישהו ואמר מה ששמע. הוא קרא בצד לרש"ח באמצע הסדר וסיפר לו. רש"ח החוויר כשלג, והתחיל להתהלך, והבחורים התחילו להריח שקרה משהו. הסדר התבטל ולא ידעו מה לעשות. ככה נמשך כל היום. בערב התאספו בביכנ"ס בנחלת בנימין, ואמרו תהילים (זה היה לפני ההלויה), והחליטו שזה הזמן שאחרי הקבורה וקרעו קריעה. כשרש"ח קרע את הקריעה הוא פרץ בצעקה, שכל האולם התחיל לייבב בצורה נוראה, כמו שאגת אריה.

משיח יבוא הרבה קודם

ר' שלמה חיים ע"ה הי' מדבר הרבה על משיח עד כדי כך שהשפיע מאוד על הבחורים. זכורני שהייתי בא הביתה והי' ברמת גן שמש זקן שסיפר לי שהוא מתכנן לעוד חצי שנה. אמרתי לו: "עד אז כבר מזמן משיח יבוא". זה הי' בתוך הנשמה, לא הבנתי איך יהודי מבוגר מדבר ככה.

מספר הרה"ח ר' ראובן שי' סירוטה:

ריקוד על השולחן

התגוררנו בטשקנט, ובביתנו התקיימו הרבה פעמים התוועדויות. אני זוכר איך זקני החסידים, ר' יונה פולטאבער ור' שלמה-חיים קסלמן היו קוראים בקול 'לחיים', ור' שלמה-חיים היה רוקד על השולחן.

מספר הרה"ח ר' שניאור זלמן שי' גפני:

ללמוד חסידות בתשעה באב

זכורני שכאשר הגעתי לארץ-הקודש, שאלו תלמידי הישיבה בכפר חב"ד את המשפיע ר' שלמה-חיים קסלמן ע"ה האם מותר ללמוד חסידות בתשעה באב והוא ענה שאם לומדים חסידות בכל יום כראוי, אפשר ללמוד גם בתשעה באב, והוסיף שנדמה לו שכך אמר הרה"צ ר' הלל מפאריטש.

מספר הרה"ח ר' שמעון שי' לזרוב:

מעשה במנדרינות

כשלמדנו בפרדס, היו 95 אחוזים של עצי תפוזים, ובקצה הפרדס היו מספר עצי מנדרינות. פעם ביום שישי אחרי הצהריים הלכתי עם שניים מחבריי לקטוף מנדרינות. תפוזים היו לנו כמה שרצינו, ומנדרינות היו בעינינו משהו מיוחד...

הייתי קצת שובב וידעתי לטפס על עצים. טיפסתי, קטפתי והשלכתי לחבריי. פתאום הגיע שומר הפרדס, שהיה יהודי והוא רכוב על סוס גדול. חבריי מיהרו לברוח מהמקום ואני נשארתי על העץ. עד שהספקתי לעשות תנועה, הוא תפס אותי, הושיב אותי על הסוס ואמר: "אני הולך איתך לרב'ה שלך!" הוא עלה לבניין הישיבה ונכנס אתי לחדרו של ר' שלמה-חיים (החדר האחרון בפרוזדור, שם התגורר). ר' שלמה-חיים עדיין ישב עטור בטלית ותפילין, והשומר אחז אותי בידו כשאני מבוהל כהוגן ובוכה.

השומר הלשין עלי שגנבתי מנדרינות, והלך לו, בידיעה שהרב'ה יעשה את מלאכתו נאמנה. זה היה כנראה בדיוק כשר' שלמה-חיים גמר להתפלל, כי ברגע שהשומר הלך לו, התחיל ר' שלמה-חיים להרגיע אותי שלא אבכה. הוא הוציא סוכרייה ואמר לי שלהבא אזהר שלא אתפס...

במקום להטיף לי מוסר ולהענישני, קירבני והרגיע אותי. הוא היה איש חסד אמיתי. לעיני השומר העמיד פנים כועסות, אך כשנשאר איתי לבדי התייחס אלי בחיבה, כי בסך הכל מה באמת עשיתי...

בשיחה עם בן-ציון דינור – שר החינוך (השני מימין)

סיפורים שסיפר

ה'דברים בטלים' של תומכי תמימים

שני אברכים בחו"ל היו מאוד מיוודדים עם חב"ד וכשהם באו לארץ, אחד שלח את בנו ל'תומכי תמימים' והשני שלח את בנו לשיבה אחרת. שאל האחד את השני: למה שלחת אותו לשיבה ההיא? "האם לומדים שם 'אביי ורבא' אחר?" החזיר לו הלה בשאלה זהה: "ובתומכי תמימים' יש אביי ורבא אחרים?" ענה לו ידידו: "לא, אבל ה'דברים בטלים' החסידיים הם יותר קדושים וטהורים".

(מפי הרה"ח ר' יוסף צבי שי' סגל)

בין ישיבה חסידית לשאינה כזו

מהו החילוק בין ישיבה חסידית לשיבות האחרות? בישיבות האחרות, כשלא לומדים, גונבים מהגביר שתורם לשיבה, כי הוא תורם כסף לשיבה כדי שהבחורים ילמדו, ומי שלא לומד – גונב ממנו. אבל בישיבה חסידית, הרי הגביר תורם לרבי וכשלא לומדים – לא גונבים מהגביר, אלא מהרבי!

(מפי הרה"ח ר' משה שי' הבלין)

איך מקרבים 'מפא"ינין

כשישיבת 'תומכי תמימים' היתה בלוד, הסדר היה שבי"ט כסלו מתקיימה התוועדות גדולה לקהל הרחב בכפר חב"ד. היו מגיעים לשם כל מיני יהודים מקיבוצים וכו', ואחרי תום ההתוועדות היו מציעים להם לבוא ללוד, להתוועדות של ר' שלמה חיים. פעם הגיעו בי"ט כסלו לשיבה קבוצה גדולה של מפא"יניקים. ישבנו בהתוועדות וחשבתי לעצמי: מה הוא יגיד להם, שייקלט אצלם?

ואז ר' שלמה חיים סיפר את הסיפור הבא בהתלהבות מיוחדת: "כידוע, בנוסח פולין אומרים ברכות השחר בבית הכנסת. פעם הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיצ'וב בא לבית הכנסת ואמר את הברכות, ודילג על ברכת 'שלא עשני גוי'. אחר כך העירו לו שהוא החסיר ברכה, והוא ענה: כשקמתי בבוקר והתעוררתי ואני יהודי, לא יכולתי לחכות עד שאבוא לבית הכנסת אלא מיד בירכתי שלא עשני גוי!" וכאן המשיך ר' שלמה חיים לדבר בהתלהבות על מעלתו של כל יהודי, על כך שיש

לו נשמה אלוקית שהיא 'חלק אלוקה ממעל ממש', והדברים התמימים חדרו היטב ללבם והשפיעו עליהם עמוקות.

(מפי הרה"ח ר' מיכה שי' שטיינמן)

לא לעשות מה שרוצים

פעם בהתוועדות אצל הרבי הרש"ב נ"ע היה מאוד חם ומישהו הביא מים לשתייה עבור הנוכחים. ר' ישראל נעוולער שעמד בסמוך אליו הושיט את ידו כדי לקבל קצת מים. פנה לעברו הרבי הרש"ב ואמר לו: "לא צריך. הנה, גם אני רוצה לשותת, ובכל זאת אינני שותה..."

(מפי הרה"ח ר' שלום שי' פלדמן)

תיקון שעזר

הרבי הרש"ב נ"ע נתן פעם לאחד הבחורים 'תיקון' של תשובה על איזה דבר, (כמו להיות ער בליל שישי, וכדומה). אחר כך התאונן הבחור בפני המשפיע שלו (וייתכן, לפני הרבי הקודם) שאינו מרגיש שהתיקון פעל בו שינוי. ענה הרבי הרש"ב למשפיע (או לרבי הקודם): "מה הוא רוצה – שאראה לו שהתיקון הזה עזר לו? תגיד לו שזה עזר לו!"

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

'קונץ' נגד היצר הרע

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל הסביר כך את מנהג החסידים לומר 'לחיים': "כשיהודי מתפלל, בא היצר הרע ומתאמץ בכל כוחותיו להפריע לו ואז היהודי לא מסוגל להוציא מפיו מלה אחת של התפילה כמו שצריך. מה עשו החסידים? הם מצאו 'קונץ'. אחרי התפילה הם עושים התוועדות ואומרים 'לחיים' על 'משקה'. היצר הרע רואה שהם מתחילים לאכול ולשתות, ואומר לעצמו: "הרי זה שייך לעניינים שלי, ואין לי סיבה להתנגד לכך", והוא עוזב אותם לנפשם. ואז, תוך כדי הטעימה ושתיית ה'משקה', הם מברכים זה את זה ומבקשים מהקב"ה, זה עבור זה, את כל הבקשות בענייני גשמיות, והרי מדאורייתא יוצאים ידי-חובת תפילה ובקשה מהקב"ה בכל נוסח שהוא, וכך הם מצליחים לומר כמה מלים קצרות של תפילה ובקשה במלוא האמת והכנות, מבלי שהיצר הרע יספיק להתערב ולהפריע להם..."

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

החצאים שמקנאים זה בזה

בצעירותו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ, נהג אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לשלוח אותו להשתתף באסיפות הרבנים שהיו מתקיימות ברוסיה, ומפאת גילו הצעיר היה מצרף אליו חסיד מבוגר.

פעם נסע אדמו"ר הריי"צ לאסיפת הרבנים יחד עם אחד מזקני החסידים וכשהיו באכסניה, מזג אותו חסיד לעצמו כוס תה ושתה חצי ממנה. אמר לו הרבי הריי"צ: "דע לך שכל אחד משני החצאים של הכוס מקנא בחצי השני. חצי הכוס שלא שתו אותה מקנאת בחצי הכוס שכן שתו אותה: "המחצית ההיא זכתה שישתו אותה ויעלו אותה לקדושה, אבל אני - מי יודע מה יעלה בגורלי? ואילו חצי הכוס שכן שתו אותה מקנאת בחצי הכוס שלא שתו אותה: "אותי הוא כבר קבר" [כלומר, יחסית למה שהחסיד היה יכול לכוון עוד יותר לשתות לשם שמים, זה עדיין לא נחשב כראוי], אבל היא - עדיין יש לה תקנה"...

(מפי הרה"ח ר' יוסף-יצחק שי' אופן)

טוב שיודעים את האמת

חסיד אחד בא לפני כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' והתאונן על עבודתו ותפילתו שאינה כראוי, באומר: "מ'לערנט און מ'דאווענט, און ס'איז גארניט" [=לומדים ומתפללים, וזה לא פועל מאומה]!

אמר לו ה'צמח צדק': "ס'איז גוט וואס מ'ווייסט אז ס'איז גארניט" [=טוב שיודעים שאין בזה ממש]!

("כפר חב"ד" גיליון 244)

חיים למעלה מהטבע

"חיי הגשמיים של ר' איצ'ה מתמיד ע"ה היו למעלה מהטבע. למרות שהיה ממעט מאוד באכילה, עד הקצה האחרון, היו לו פנים מלאות. ולמרות שהיה חולה והרופאים אמרו שחלה במחלה הידועה ל"ע - הצליח להחלים ממחלתו וחי לאחר מכן עוד שנים רבות. ואלמלא הנאצים ימ"ש היה בכוחו לחיות עוד שנים רבות אחר כך!"

(מפי השמועה)

להתכונן למשיח

כשר' איצ'ה מתמיד היה מדבר בהתוועדויות על ביאתו הקרובה של משיח צדקנו, היה אומר: "הלוואי שהיו לי עוד חמש עשרה שנה להתכונן לקראתו". (כלומר: מצד אחד, ברור שמשיח יבוא תיכף ומיד, ומצד שני – בגלל התחושה שעדיין לא הספיק להתכונן לקראתו כראוי, אמר שהיה רוצה עוד 15 שנה להתכונן).

(מפי השמועה)

בבית הכנסת הולך יותר טוב

למרות שר' איצ'ה היה מתפלל תמיד ביחידות, היה מעדיף להתפלל בבית-הכנסת. כשהיה נכנס לבית-הכנסת, היה אומר בנימה של שמחה: "דא לערנט זיך בעסער, דא דאווענט זיך בעסער" [=כאן הלימוד הולך יותר טוב, כאן התפילה הולכת יותר טוב].

(מפי הרה"ח ר' שלום שי' פלדמן)

בינתיים הוא לא אוכל

בשנים שר' אברהם-דוד ע"ה פויזנער היה חולה וחלש, כבר לא היה מסוגל כל כך להעמיק בדעתו בהתבוננות בשעת התפילה, אבל עדיין היה מתפלל באריכות. אחת ההנהגות שלו באותה תקופה היתה לגשת אל ה'עובדים' לאחר שסיימו להתפלל ולבקש מהם שישאלו לו את התפילין, כדי שיוכל לומר שוב 'קריאת שמע' בתפילין שלהם.

יום אחד מישוה סיפר לרבי נ"ע על הנהגתו החדשה של ר' אברהם-דוד. הגיב על כך הרבי: "אבער דערוויילע עסט ער דאך ניט" [=אבל הרי בינתיים אין הוא אוכל...]. כלומר: עצם העובדה שהוא מאריך בתפילה, גם בצורה זו, נחשבת לדבר גדול.

(מפי הרה"ח ר' שניאור זלמן שי' גפני)

מי שאומר 'אוי' הוא נפרד...

הנהגתו של ר' אברהם-דוד ע"ה פויזנער היתה מופלאה ממש. במשך תקופה מסוימת הוא היה חולה ובשלב מסוים היו כינים מרחשות על גופו! ואולם, למרות כל הכאבים, לא זז ממקומו ולא השמיע שום קול של אנחה. ופעם אמר

בקשר לכך: "מי שאומר 'אוי' – הרי הוא נפרד" [משום שהדבר מראה שהוא מרגיש את עצמו למציאות – המלקט].

(מפי הרה"ח ר' שלום שי' פלדמן)

השכלה על קופסת גפרורים

הרבי הריי"צ אמר פעם לחסידים: "אני יכול לומר לכם 'השכלה' על קופסת גפרורים, עד שתורידו את נעליכם ותרקדו מרוב שמחה".

(מפי הרה"ח ר' איילך שי' קוק)

לחזור מאמר 'אות באות'

ר' ניסן נעמנוב ע"ה היה חוזר על המאמרים אות באות, והיה משקיע בזה המון כוחות. כשסיפרו זאת לרבי הריי"צ, קרא לו הרבי הריי"צ ושאלו למה זה, ענה ר' ניסן שעושה זאת בשביל התקשרות והרבי הריי"ק הסכים איתו שיש בזה מעלה.

(מפי הרה"ח הרב מאיר צבי שי' גרוזמן)

חשבון נפש שמורכב משלושה חלקים

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע אמר שחשבון-הנפש צריך להיות מורכב משלושה חלקים: כיצד צריך להיות, כיצד יכול להיות וכיצד המצב בפועל ("ווי עס דארף זיין, ווי עס קען זיין און ווי עס איז").

והרבי נ"ע המשיך: "איך שצריך להיות – הרי צריך להיות כך וכך. נו, הרי אני לא יכול להיות בפועל כפי שצריך, ולכן יורדים בדרגה ועושים חשבון-נפש שני – כיצד יכול להיות. ואז בא החשבון השלישי – איך המצב בפועל, שלא זו בלבד שזה לא כפי שצריך להיות אלא זה גם לא כפי שיכול להיות".

והסביר ר' שלמה-חיים: השלב הראשון של החשבון הוא איך שבעצם יהודי צריך להיות – להיות צדיק גמור, ללמוד כל היום ולהיות שקוע כל היום רק באהבת ה' ויראתו. אבל בפועל זה לא כך, בגלל כל מיני מגבלות אישיות, ולכן בא השלב השני שהוא נחות יותר – לפחות אני יכול להיות בדרגת 'בינוני' שבתניא, שתהיה אהבה ויראה לפחות בזמן התפילה וכו'. וכשעורכים לאחר מכן את השלב השלישי, אז יוצא חשבון-נפש מושלם.

ולמרות שהשלב הראשון, איך צריך להיות, הוא גבוה מאוד, ובלאו הכי יורדים

לאחר מכן לשלב השני – איך יכול להיות, אבל בדרך הזאת התביעה שהאדם תובע מעצמו היא חזקה הרבה יותר. כי המרחק ממה שהאדם היה צריך להיות (צדיק), דרך מה שהוא יכול להיות (בינוני), עד מה שהוא בפועל – גורם לו זעזוע עמוק.

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

סיפורים שסיפר לדמותו של הת' חיים יונה ע"ה לוצקי

פעם ישב ר' שלמה חיים ע"ה בהתוועדות פורים עם קבוצה מצומצמת של בחורים והיה במצב-רוח מרומם, סיפר סיפורים רבים על דמותו של התמים ר' חיים-יונה ע"ה לוצקי (ייתכן שחלק מהסיפורים הינם מהזדמנויות אחרות):

תפילתו גרמה לכל ה'זאל' להשתתף

"כשחיים-יונה היה בגיל 15 וחצי, למד במחלקת ישיבת 'תומכי תמימים' בשצ'עדרין. באותה תקופה קירבתי אותו לדרכי העבודה הפנימית. במשך הזמן הוא התחיל להתפלל ב'עבודה' וכעבור תקופה מסויימת התעלה הרבה הרבה יותר. (וכאן עשה ר' שלמה-חיים בידו תנועה של הפלאה).

הסדר שבו נהג חיים-יונה בעבודת התפילה שלו במשך תקופת לימודיו בשצ'עדרין היה כזה: הוא היה נוהג להתפלל כל יום באריכות גדולה ביותר. מדי יום ביומו, הוא היה מתחיל להתפלל עם כולם ואחרי שהמניין סיים את תפילתו היה נשאר ב'זאל' וממשיך להתפלל. בשעת התפילה היה מנגן בדבקות רבה ניגונים חסידיים, ומרוב דבקותו לא הבחין בנעשה סביבו. הוא היה עומד בפינה שקטה בקצה ה'זאל' ושם היה מתפלל.

תפילתו נאמרה בנעימה כה ערבה, עד שקרה לא אחת שהתמימים שישבו בקרבת מקום אליו, לא היו מסוגלים להמשיך להתרכז בלימודם – קול ניגונו כבש את ליבם והם האזינו לכל מילה שיצאה מפיו. בעקבותיהם, נדרכו חושיהם של חבריהם שישבו בשולחן הסמוך ואף הם נשתתקו והאזינו לתפילה. וכך, בהדרגה, נשתרר שקט בכל ה'זאל', אבל חיים-יונה כלל לא הבחין בכך והמשיך בתפילתו...

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

לא מרירות – תענוג!

המשפיע במחלקת הישיבה בשצ'עדרין היה הגה"ח ר' שאול-בער זיסלין ז"ל, שהיה מתלמידיו של המשפיע ר' גרונם ז"ל. בליובאוויטש היה ידוע שר' גרונם שם

דגש רב יותר על העבודה של חשבון-נפש בקריאת-שמע שעל-המיטה, ואילו ר' שילם קוראטין ז"ל היה מחנך את תלמידיו לשים דגש רב יותר על עבודת התפילה. ר' שאול-בער, שהושפע בעיקר מדרכו של ר' גרונם, שאל פעם את התמים חיים-יונה: "מדוע אתה מתפלל במרירות עצומה שכזו?"

כשחיים-יונה סיפר לי על ההערה שקיבל מהמשפיע, התפלא על הדברים בפניי באומר: "האם זוהי מרירות?! הרי זהו תענוג!"

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

הנהגתו גרמה נחת-רוח עצומה לרבי נ"ע

פעם הגיע חיים-יונה לליובאוויטש וביקש להתקבל ל'יחידות' אצל הרבי הרש"ב נ"ע. הגבאי שהיה ממונה על הכנסת אנשים ל'יחידות' לא רצה להניח לו להיכנס, משום שהוא היה בחור צעיר מאוד. חיים יונה כתב לרבי פתק בור-במקום וביקש מהגבאי למסור אותו לרבי. הרבי נ"ע קיבל את הפתק ומיד הורה להכניס אותו ליחידות.

במהלכה של אותה 'יחידות', שאל אותו הרבי נ"ע האם ישנם בשצ'עדרין בחורים נוספים שמתפללים ב'עבודה' כמוהו. בכלל, היו מאורעות נוספים שמהם היה נראה כי לרבי הרש"ב נ"ע היתה נחת-רוח עצומה מכל סדר ההנהגה שלו.

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

'עבודת התפילה' משולבת ב'אתכפיא'

חיים-יונה היה נוהג בעת ההתבוננות בשעת התפילה להתהלך אנה ואנה ואילו אחרי התפילה היה עומד דומם כאבן. הוא היה עושה זאת בגלל 'אתכפיא', שכן טבעו של אדם הוא שכאשר הוא מתרכז ומעמיק במחשבות, נוח לו לעמוד במקום אחד. לעומת זאת, אחרי התפילה, כאשר נמצאים בתנועה של 'התפשטות' מסויימת, נוח ללכת ממקום למקום. אבל חיים-יונה היה נוהג ב'אתכפיא', ובשני המצבים נהג להפך מטבעו.

(מפי הרה"ח הרב מאיר צבי שי' גרוזמן)

שש שעות של הכנה להתוועדות

לפעמים היה חיים-יונה, בתור בחור מבוגר, ניגש להתוועד עם בחורים צעירים

ממנו. קודם לכן הוא היה נעמד שש שעות ברציפות, בלי הפסקה, וכל מחשבותיו היו שקועות בהכנות לקראת ההתוועדות.

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

המאמרים 'נדבקו' בו

התמים חיים-יונה היה בקי בכל המאמרים שיצאו מתחת ידו של הרבי הרש"ב נ"ע, מילה במילה. הדבר לא נבע מכך שהוא התייגע רבות על חזרת המאמרים בעל-פה, אלא משום שהמאמרים 'נדבקו' בו ("זיי האבן זיך צוגעקלעפט צו אים"). ולא פלא הדבר: הרי הרבי (הרש"ב או הרי"צ – לא זכור מה אמר ר' שלמה-חיים) אמר עליו שהוא נמצא בדרגה הנעלית של "פנימיות בינה" [ראה על דרגה זו ב"קונטרס התפילה" פרק ב'. ובכמה מקומות. אחת המעלות של דרגה זו היא שהמוח והלב משתפים פעולה בצורה נפלאה, ואז ההשגה פועלת בצורה נפלאה – המלקט]. אם כן, לימוד החסידות אצל חיים-יונה היה בדרגה נעלית מאוד, ולכן לאחר שהוא ראה מאמר פעם אחת, הדבר פעל עליו שיכיר אותו היטב, באותיותיו.

(מפי הרה"ח ר' חיים-שלום שי' דייטש)

הרבי נ"ע מסר לו גוכתי"ק של מאמרי דא"ח

פעם פגש המשפיע הרה"ח ר' נחום גולדשמיד ע"ה את ר' שלמה-חיים ע"ה בתל אביב והשיחה ביניהם נסבה על דמותו של חיים-יונה. אמר ר' נחום ע"ה: "מה הפלא בכך שחיים-יונה היה 'משכיל' עצום שכזה בתורת החסידות, בשעה שהרבי הרש"ב נ"ע נתן לו ללמוד את המאמרים שלו בכתב-יד-קודשו [=לא כפי שמסר אותם לציבור, אלא] כפי שהוא רשם אותם לעצמו?..." (בשעת מעשה, אף אחד מבין התמימים לא ידע על כך, אבל בתקופה מאוחרת יותר, עובדה זו התגלתה).

ר' שלמה-חיים חלק על ר' נחום, ואמר שלפי-דעתו ההסבר הזה אינו מדוייק, אלא מאחר שחיים-יונה הגיע לדרגה של 'פנימיות בינה' – וכידוע הרבי הרש"ב (ואולי אמר: הרבי הרי"צ) אמר עליו שאצלו מאירה דרגה נעלית מאוד, בחינת 'פנימיות בינה' – כל ההסתכלות שלו על ההבנה וההשגה שבתורת החסידות היתה בצורה שונה לגמרי מזו של כל התמימים האחרים.

(מפי הרה"ח הרב מאיר-צבי שי' גרוזמן)

כרית ספוגה בדמעות

כתוצאה מכך שחיים־יונה היה מתפלל מדי יום ביומו באריכות רבה מאוד, הלך מצב בריאותו ונחלש. עקב כך, הרופא אסר עליו להתפלל באריכות, ובאותה תקופה הוא נאלץ להתפלל עם המניין.

אלא שלא אדם כחיים־יונה יוותר על ההתבוננות ששייכת לתפילה. את כל ההתבוננות הזו הוא העביר מעתה לשעת קריאת־שמע שעל־המיטה. בלילה, כשהיה שוכב במיטה ואיש לא היה רואה אותו ועוקב אחר מעשיו, היה חיים־יונה קורא קריאת־שמע שעל־המיטה מתוך התבוננות מעמיקה בנושאים שעליהם היה אמור להתבונן בעת התפילה. (כשר' שלמה־חיים סיפר זאת, אמר שאותה ההתבוננות שאפשר "להתפלל" איתה – אפשר גם להגיע באמצעותה לתנועה של מרירות).

וכך, במשך לילות רבים היה חיים־יונה שוכב במיטתו ונותר ער שעות ארוכות, והיה עוסק ב'עבודה'. באותה תקופה, כשחיים־יונה היה קם ממיטתו בבוקר, הכרית שלו היתה ספוגה בדמעות מעבר לעבר. ("דורך און דורך").

(מפי הרה"ח ר' חיים־שלום שי' דייטש)

מאמר חסידות מעולם אחר

פעם, לאחר הסתלקות הרבי הרש"ב נ"ע, שכב חיים־יונה לישון על ספסל ב'זאל', ולפתע התעורר ופלט מפיו בהתפעלות: "אה, זה היה תענוג כל כך נפלא!" משהו שעמד לידו שמע את הדברים ומיד שאל אותו: "ממה התענגת כל כך?" חיים־יונה ענה לו בר־מקום: "זה עתה שמעתי מאמר מפי הרבי [הרש"ב] נ"ע".

הדברים עשו להם הד והתגלגלו מפה לאוזן עד שהגיעו לאוזני הרבי הריי"צ. הרבי הריי"צ קרא לו והטיף לו מוסר על כך, באומרו: "לא כך צריכה להיות ההנהגה – לגלות דברים שכאלה". הוא הוסיף ואמר לו: "וואס ביסטו ביי זיך אזוי געהויבן?! נאר צו וועמען וועט דער טאטע נתגלה ווערן, אויב ניט צו דיר?! דו ביסט דאך אנדערש פון אלעמען – דו ביסט אזוי ווי א פערדל וואס פאשעט זיך אויף האבער ביי א פריץ!" (=מדוע אתה כה מרומם בעיני עצמך?! וכי אל מי יתגלה אבא [הרש"ב נ"ע] אם לא אליך?! הרי אתה שונה מכולם – אתה כמו סייח שרועה בחציר אצל הפריץ!).

כוונת הרבי הריי"צ היתה לומר לו כך: ישנם בחורים שצריכים לעמול ולהתייגע עד שאור החסידות ייקלט בקרבם, ואילו אצלך – אמר הרבי הריי"צ לחיים־יונה –

אור החסידות מאיר בצורה רחבה ונפלאה, גם בלי שתתייגע על כך, ואתה מקבל הכל מן המוכן ובשפע. אם כן, מה הפלא בדבר ומדוע אתה מתגאה בכך שזהו מצבך הרוחני, בשעה שאתה מלכתחילה בדרגה שונה מכל האחרים?...

חיים-יונה הבין מדברי הרבי הרי"צ שהוא צריך להיזהר מ'בליטות', יותר מכל התמימים האחרים. מסתבר שהרבי הרי"צ התכוון לומר לו כי לגבי אדם כמוהו, שנמצא בדרגה כה גבוהה ומאירה אצלו בחינת 'פנימיות בינה', הרי דברים שכל אדם אחר היה מתפעל מהם מאוד – הוא אינו צריך להתפעל מהם. ואכן, לאחר תקופה מסויימת נכנס חיים-יונה לסדר הנהגה מיוחד במינו של 'הצנע לכת' באופן מדהים, (כפי שיסופר להלן).

כעבור תקופה מסוימת, קרא לו הרבי הרי"צ שוב ושאל אותו: "מה היה המאמר ששמעת מאבא?" והרבי הרי"צ הסביר לו: "כששמעתי שגילית את הדברים ברבים, לא הייתי מסוגל כלל לדבר איתך, אבל כעת אני מעוניין לשמוע ממך את המאמר", וחיים-יונה חזר בפניו על המאמר (שמעולם לא נאמר ברבים על ידי הרבי הרש"ב). זה היה מאמר דא"ח מעולם אחר.

(מפי הרה"ח הרב מאיר-צבי שי' גרוזמן)

הסתגר בחדרו והתפלל ב'עבודה'

חיים-יונה היה בן להורים יראי-שמים ואמידים. לאחר שסיים את מסלול לימודיו בישיבת "תומכי תמימים" בליובאוויטש והוא עודנו בחור מבוגר, היה לן בחדר נפרד לבדו ושם נהג במידת "הצנע לכת" בצורה מדהימה ומיוחדת במינה.

בשבתות בבוקר היה חיים-יונה עושה עצמו כאילו הוא מתפלל בציבור. השכם בבוקר היה קם ממיטתו ו"מתפלל" כביכול עם המנין הראשון. אחר כך היה מסתגר בחדרו במשך כל שעות היום, כמעט עד השקיעה. בשבתות הקיץ היתה תפילתו יכולה להימשך בין עשר לשתיים-עשרה שעות! לפני התפילה הוא היה מורח על גופו מיני ריחות של בשמים – כדי שכל הסובבים אותו יחשבו שהוא חפץ לישון מתוך אוויר נעים, כביכול – והוא המשיך ב"שנתו"-תפילתו עד שהגיעה שעת תפילת מנחה. כך היה מתפלל ב'עבודה' במשך כל שעות יום שבת-קודש.

באותה תקופה, חילק חיים-יונה בין חבריו את כל כתבי החסידות שהיו ברשותו, באמרו שהדברים כבר אינם מעניינים אותו והוא אינו זקוק לכתבים, כביכול. לאמיתו של דבר, חיים-יונה אכן לא היה זקוק לכתבי הדא"ח, שהרי כל מה שלמד – היה חקוק במוחו, והוא כאילו צילם את כל הכתבים בזיכרונו.

יצוין, שחיים-יונה מצידו היה כנראה מעוניין להוכיח לכל חבריו ומכריו שהוא עושה את כל הדברים הללו מן השפה ולחוץ. הוא השתדל ליצור את הרושם שהוא אכן עזב את דרך העבודה הפנימית. משום כך, היו בין התמימים כאלה שלא ירדו לסוף דעתו והתייחסו אליו בצורה שלילית (מה גם שבאותה תקופה היו כמה וכמה שסטו מדרך החסידות). ייתכן שהנהגתו זו של חיים-יונה היתה על-פי הוראה שקיבל מהרבי לנהוג כך, ואולי הדבר היה כתוצאה מההקפדה שהיתה לגביו בעניין ה'בליטות'. (כפי שסופר למעלה).

(מפי הרה"ח הרב מאיר-צבי שי' גרוזמן)

בתקופת ה"הצנע לכת"

גם לאחר נישואיו המשיך ר' חיים-יונה להתרחק מ'בליטות' בצורה קיצונית ביותר, ויתירה מזו – הוא היה עושה כל מיני 'קונצסים' ותחבולות כדי שכל הסובבים אותו יחשבוהו לקל דעת.

לדוגמה, כשישב פעם במחיצת אחד החסידים החשובים, הפטיר לפתע – מבלי משים, כביכול – "עלינו לסיים את השיחה, כי אני צריך ללכת תיכף עם אשתי לתיאטרון", ובתוך כך שלף מכיסו שני כרטיסים להופעה בתיאטרון והראה אותם לחסיד שישב מולו...

ופעם אחרת ישב ר' חיים-יונה ואכל ארוחה בשרית בנוכחותו של החסיד ר' איצ'ה מתמיד. אחרי הסעודה לקח חיים-יונה חתיכת שוקולד פרווה, עטף אותה בעטיפה של שוקולד חלבי ואכל אותה לעיני ר' איצ'ה מתמיד. הוא לא המתין עד שר' איצ'ה ישאל אותו לפשר מעשיו, אלא הבהיר את עצמו מיד, תוך שהוא מיתמם ואומר: "וכי מה בכך?! הרי להמתין שש שעות בין בשר לחלב זהו רק מנהג" ... ואולם, ר' איצ'ה אמר לו: "חיים-יונה! קענסט מאכן אלע קונצן, אבער מיר וועסטו נישט אפנארן". [=אתה יכול לעשות את כל התחבולות שבעולם; אותי – לא תצליח לרמות...].

(מפי הרה"ח ר' שלום שי' פלדמן)

התפלל והרבי ענה לו בחלום

לאחר חתונתי, חלפה תקופה מסויימת ועדיין לא נפקדנו בזחור"ק. אותו מצב היה גם אצל חברי ר' חיים-יונה. אלא שהוא התגורר אז בסמוך ל'אוהל' כ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע ברוסטוב ואילו אני התגוררתי בריחוק מקום. משום כך,

חיים־יונה היה הולך בכל ערב ראש־חודש אל ה'אוהל' ומתפלל שם לזחור"ק הן עברו והן עבורי.

והנה, יום אחד אני מקבל גלויה מאת חיים־יונה, וכך הוא כתב לי: "להווי ידוע לך כי בערב ראש־חודש האחרון הלכתי אל ה'אוהל' כדרכי ובאותו לילה חלמתי שהרבי (הרש"ב) התגלה אלי ואמר לי כך: "בקשר לתפילתך בעניין זחור"ק, התפילה נתקבלה ובקרוב תיוושע. ובאשר לחברך – הוא כבר זכה להיוושע". ובכן, הריני מבקש בזה שתודיע לי האומנם נכון הדבר וכבר נושעת, וכך אדע שגם לגביי זהו חלום שיש בו ממש". ואכן, כך היה: כשהמכתב הגיע אלי, היה זה זמן קצר לאחר שזוגתי נפקדה...

(באותו מכתב כתב ר' חיים־יונה לר' שלמה־חיים שהרבי נ"ע אמר לו דבר נוסף, אבל דבר כזה אי־אפשר לכתוב במכתב אלא הוא יספר לו את הדבר כשיפגשו בקרוב פנים־אל־פנים. למעשה, כשהשניים נפגשו אחרי זמן רב, ביקש ר' שלמה־חיים מר' חיים־יונה שיספר לו זאת, אבל חיים־יונה התחרט בינתיים ולא הסכים בשום אופן לספר לו).

(מפי הרה"ח ר' חיים־שלום שי' דייטש)

מדוע הרבי נ"ע הסתכל דווקא על חיים־יונה?

כאשר הרבי הרש"ב נ"ע אמר דא"ח ובנו הרבי הריי"צ לא היה בליובאוויטש, הסתכל הרבי הרש"ב בתמים חיים־יונה. עניין זה מלמד דבר נפלא.

שמיעת חסידות מפי רבי היא דבר שצריך לדעת איך לגשת אליו. הרבי הרש"ב היה אומר שלפעמים יש בין השומעים אחדים שמבלבלים את מחשבותיו. משום כך, הרבי הרש"ב נ"ע הסתכל בשעת אמירת הדא"ח דווקא על בנו הרבי הריי"צ, שהיה 'כלי' לקבלה. כלומר: גם אם היתה מתעוררת במוחו שאלה תוך כדי שמיעת המאמר, הוא לא היה חושב על הענין כפי שהוא מבין אותו בשכלו, אלא באותה שעה היה מקבל את הדברים כפי שהם, בלי שום תערובת של שכלו האישי וללא שום מחשבה או סברה משלו. ולא כל אחד מסוגל לזה.

פעם אמר אדמו"ר מהר"ש מאמר דא"ח ואחר כך בנו הרבי הרש"ב נ"ע ערך 'חזרה' על המאמר בפני אביו המהר"ש. בשלב מסויים בעת ה'חזרה', אמר הרבי הרש"ב לרבי מהר"ש שכאן הוא שכח קטע ממה שנאמר והוא איננו זוכר אותו וביקש מאביו שיזכיר לו כעת את הקטע.

אדמו"ר מהר"ש לא היה נוהג להכין את מאמריו בצורה דקדקנית לפני אמירתם. והפעם אמר לבנו הרש"ב: "אינני זוכר בדיוק מה אמרתי כאן, אבל אני יכול לומר לך מה שאפשר להגיד כאן". הרבי החל, אפוא, לשחזר את הדברים פעם אחת, אך הרש"ב אמר כי ברור לו שלא זה מה שנאמר. אחר כך ניסה המהר"ש לומר דבר נוסף, אך הרש"ב אמר לו שוב שברור לו כי גם זה לא נאמר. כך היה שלוש או ארבע פעמים.

לבסוף אמר המהר"ש לבנו הרש"ב: "אם אתה רוצה לדעת מה בדיוק אמרתי, אזי אם אתה מסוגל להציב את עצמך בדיוק במצב שבו היית כשאמרתי את המאמר – אזי תעשה זאת ואז אתחיל לומר שוב את המאמר מההתחלה ואגיד בדיוק כפי שאמרתי". וכך היה.

כידוע, כשהמהר"ש היה אומר מאמר, הוא היה מסתכל בשעת מעשה על בנו הרש"ב. הרש"ב, מצידו, היה צריך להכין את עצמו לשמיעת המאמר. כעת הרש"ב התכונן, המהר"ש אמר שוב את המאמר כשהוא מסתכל עליו, וכשהגיע לקטע החסר, השלים את הדברים. אחר כך הרש"ב אמר שאכן אביו אמר זאת בדיוק כפי שאמר קודם.

כשהחסידיים סיפרו זאת, הם לא התפעלו כל כך מגדלותו של המהר"ש שמתבטאת בסיפור זה, אלא דווקא מגדלותו של הרש"ב – שעוד לפני שקיבל את הנשיאות – היה מסוגל להציב עצמו באותו מעמד ומצב שהיה בשעת שמיעת המאמר.

ומאחר ששמיעת מאמר מהרבי אינה שמיעה סתם, אלא צריך להתכונן לכך ולהיות 'כלי' לקבלה, אפשר להבין מהעובדה שהרבי הרש"ב נ"ע החליט להביט דוקא בפניו של חיים־יונה בשעה שאמר דא"ח, שחיים־יונה היה 'כלי' לקבלה.

(בשם הר' מאיר צבי גרוזמן)

שמולביץ - ליסון

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מחזם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

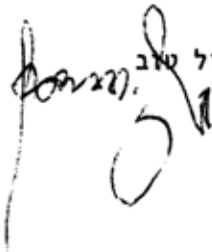
בי"ה, כי"ח תשרי תשמ"ו
ברוקלין, נ. י.

האברך הווי"ח אי"א נוי"נ וכו'
מוה' יעקב ארי' שי'
וב"ג תי'

שלום וברכהו

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
בשעה טובה ומוצלחת,

הנני בזה להביע ברכתי מזל טוב מזל
טוב ושתייהי בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית
בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת
החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

לרנר - בילוסטוצקי - ר.גן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

בי"ה, ט"ז אייר תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

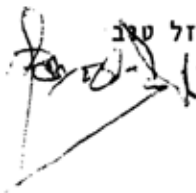
האברך הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' בעז שי'
וב"ג תי'

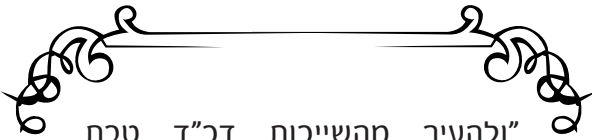
שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
ליום יב"י סיון הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכה מזל טוב מזל
טוב ושתי'י בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית
בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת
החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

"ולהעיר מהשייכות דכ"ד טבת
לענין הגאולה - "טבת" הוא "ירח
שהגוף נהנה מן הגוף" (מגילה יג,
א), שלימות היחוד דהגוף שלמעלה
(עצמות ומהות) עם הגוף דלמטה
(העצם דישראל), בכ' האופנים
ד"כד" (כ"ד) "כדכד", "כדין וכדין",
מלמעלה למטה ומלמטה למעלה,
שיהיה לעתיד לבוא"

(ש"פ וארא ה'תשנ"ב)

מוקדש
לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אכי"ר!